

Bref från Fröken Maria Lindström (1871–1940)

Jag har försökt sy ihop brevet till en bok, men det blef ej bra, bättre ha arken lösa. Ni få ursäkta de små hålen som äro genomstugna i hvarje ark.

Som ej fotografierna kommo i dag måndag afsänder jag brevet utan dem, de få ni vid något annat tillfälle. [ej återfunna]

Enafors den 4de till och med 11te September 1921

Kära Mamma Beda eller ”Trion” på Vindarnes Udde.

Jo nu ska det börjas, men när slutet blir fullbordat, vet man först efteråt. Bäst är att bara gå på i ullstrumporna så klarar det sig till slut. Jag vet knappt, hvad jag skall börja med, ty åtskilligt är ju att berätta, men konsten att beskifva allt, på ett lifligt, fängslande och ej allt för omständigt sätt, är just konsten och hufvudsumman af lagen. Ella, gissar jag, har väl redan skrivit en hel del af vårt hvardagliga och äfven söndagarnes lif, så ni äro ej så okunniga om litet af hvarje. Nu får jag försöka leta reda på helgdagsstämningarne, så ni få höra huru de låta.

För det första reste vi, ni väl veten, den 21^{sta} Juni och framkommo, i god kondition, den 22^{dra}. Dagen före midsommarafton. Vädret var oss nådigt så godt som ända fram och allt stod i en härlig grönska. Att den tidiga våren och sommaren, äfven här uppe, skulle ha gjort sin verkan, var ju helt naturligt man tänkte sig, därför blef besvikelsen stor, allt efter som man närmade sig fjällvärlden, började man undra, att växtligheten ej kommit längre. Förklaringen fingo vi, när vi kommo till Enafors. Endast en cirka 14 dagar i Maj hade det varit soligt och varmt så att allt börjat grönska, men sedan var det slut, regn och kallt nästan i ett. Och det ser ut att ännu på länge komma att stå vid det samma. Naturligtvis ha vi haft vackra dagar, med sol och klar himmel, men de äro lätt räknade. Nåja allting går om man blott har det trefligt inomhus. Sedan vi fått allting på sina rätta platser och rengjort, samt golfven blanka med ceder polityr, kunde vi ta oss en paus. Vi hade tur med skapligt väder första dagarne, så vi kunde vädra och piska grejorna något så när ordentligt. Midsommarafton, på kvällen, började det att regna och midsommardagen var något mellerad och trist.

Så kom det bud, att det var fäst i Handöl. God Templarfäst med föredrag, kaffeservering och dans. Det senare var nog det mest lockande. Hvad var väl naturligare, än att Ella och Karin skulle med och vid niotiden gick en båt, som de följde med. Så gjorde Ella och Karin sin första entré för sommarsäsongen. Karin hade vi försökt på allt sätt få förstå, att någon jämförelse med ungdomen söderut och här, ej kunde göras och skildrat dem, de manliga särskilt, i allt utom fördelaktig dager. Men kan man tänka sig, kommo de ej båda två, dagen därpå, och låto mig veta, att de haft så gränslöst roligt, och att gossarne varit så trefliga och fina. De hade blifvit bjudna på såväl resan samt

förplägning och blifvit uppjudna till nästan hvarje dans. Karin satt näsan i vädret, och Ella såg halft generad ut, öfver våra varningsord, och jag, min stackare, lomade af som en våt hund, tänkande inom mig. Herre Gud, har du kunnat åstadkomma sådana stora under. – Men hör och döm sedan: Det var en nykterhetsfäst: Hvad höfves mera vittnesbörd. Gången därpå det var dans i Handöl, hade det en annan prägel och stämning öfver sig. Jo, jo minsann, gammal är äldst i alla fall.

Nu började det bli oro i luften, logen på Enaforsholm var känd sen förut, och jag förstod hvad som komma skulle, hvarför jag i tid, bad Herr Bergsten, att logen skulle få upplåtas till dans. Ungdomen, den ungdomen är sig lik i alla tider, den vill ha glädje och roa sig och det är ju ej något att säga om, tids nog kommer lifvets allvar och lägger sordin på ungdomslynnnet. Då är bra att ha åtskilligt godt och gladt att minnas, blott man vet att förena nöje och arbete så det går bra i lås. Den 9de Juli var första dansaftonen på logen och sedan har det dansas tills höet togs in.

Söndagen den 3^{je} Juli kom syster Lisa och då börjades en hel del utflykter, hvari alla husets medlemmar oftast deltaga i. Herr B. var äfven med några gånger. – Jag måste först tala om, att vi i sommar, haft tvänne ynglingar, (16 och 18 år) boende i Nystugan circa fem veckor, Gunnar och Åke (Östersundsbor). Familjen har därigenom varit ganska stor, visserligen hushållade de för sig själfva, men vägen var ej lång från deras och vårt skafferi och köket hade en ovanligt stor dragningskraft på de båda ynglingarne, så de voro lika mycket, om ej mera, i vårt kök och första kammare, som i Nystugan.

Roddturer på Enaälven och ned till Ingelån där Herr B. fotograferade oss. Till Handöl voro vi en dag, turen dit företogs med Lasse Mölners motorbåt. Vi voro och besågo båda vattenfallen och genom det myckna regnandet, voro de väldiga och härliga att skåda, tillsammans med den storslagna vilda fjällnaturen. Första vackra dag, efter sedan Syster varit 8 dagar drygt här och hämtat krafter, gingo vi till fjälls och bestego Snasahöjden. Vi hade smörgåsar med, som vi åto upp i jaktstugan, där vi rastade en stund och lättade våra bördor. Ryggsäckarne voro grundligt försedda med lifvets uppehälle och nödtorft, vi skulle nemligen äta middag i jaktstugan, när vi kommo ned från Snashöjden. Så börjades uppstigningen sakta och lugnt, ja det vill säga, jag måste flere gånger höja upp min röst till varning åt ungdomen. Det var mycken snö och vi måste öfver stora sträckor med djup snö, men det var härligt och gladt, jag glömde bort mina 50 år, dock gjorde de sig litet påmint, ju närmare målet vi kommo. Ännu var det några höjder och dalar, som vi måste öfver och det började ta emot hos litet var, förutom ynglingen Gunnar, han var som en stenget och ett tu tre fick vi se honom på sista höjden, stå och slå och vinka med sina armar. Han såg ut som en stor spindel, lång och mager är han, när han flaxade med sina armar och käppen. Karin, som börjat flämta och känna sig litet modstulen att det ännu var så långt kvar, fick visst någon trådlös elektrisk stöt från stengeten, ty utan ett ord började hon stega på, och så står hon äfven där på höjden och ser ned på oss, arma varelser, som långsamt skredo fram och uppåt. Men det stora målet med all sin härlighet vinkande och sporrade oss, ingen ville ge tappt, och efter 4 timmar, från holmen räknat, stodo vi alla på högsta toppen af Snasen vid röset, circa 1463 mtr öfver hafvet. All trötthet var som ett trollslag borta, för allt det stora som mötte våra

ögon, af majestät, vildhet, ensamhet och prakt. Vinden blåste friskt, men det gjorde ej något. Luften var klar och fri från dimma, så vi hade klar sikt och fingo till fullo njuta det enastående natursceneriet, i ett väldigt panorama.

In i Norge sågo vi de höje fjälde, med den eviga snön, en och annan jökel, hvars vatten tycktes ligga bunden, delvis af is, men där ytan var fri, mörk och stilla lugnt. Stor och Lill Sylen, Helagsfjället (vårt fjäll) med sin spetsiga kam, Blåhammar och Bunner(viks)fjällen samt Åreskutan. Åt nordöst Rensjöarne så Ånnsjön. Enaälven, som slingrade sig fram mellan holmar och skär, än stilla lugnt, än brusande vild, bildande små sjöar och vattendrag. Och där, nere i dalen, ligger vårt vackra Enaforsholm, med sina hemtrefliga och inbjudande stugor och forsen, som kastar kaskader af yrande skum rundt kring. Dess vilda brus når ej örat hit upp, men vi veta och höra det ändå, i vår inre förnimmelse. – O du mitt fagra Enaforsholm, som nu badar i solljusets glitter, du är mig så kär. Du är som en skön ren pärla, infattad i fjällnaturens oförfalskade ram. Hos dig har jag funnit hvad dalen ej skänker, den sanna friden, hvilan och lugnet och hur än stormen tjuter, hviner och knakar, hos dig finnes lugnet, det sanna och trygga. Må jag än länge få vara hos dig, och i min ålders höst, få njuta af din sällsynta fina natur, af den friska rena fjällluften och där till slut hvila ut från lifvets strid och äflan. – Nej, nu har [jag] kommit ifrån ämnet in i känslo och stämningsvärlden och det duger ej.

Sedan vi en god stund njutit af den härliga utsikten, blifvit fotograferade af ynglingen Gunnar samt förtärt litet käk, började nedstigningen, ty magen fordrade få sin beskärda del, i litet rikligare mängd. Man kan ej endast lefva af det ideella, det matriella är lika nödvändigt. Denna gång bestod det af fem inlagda sillar, rikligt med potatis, färsk rabarbercrem, smör och bröd samt sist, kaffe med dopp. Potatisen skulle kokas och det tog ju lång tid, hvarför Karin och Gunnar gingo före och fortare, för att elda i spiseln och sätta på potatisen. Men under nedgåendet stötte de på flere renar, hvilka Gunnar passade på att fotografera, och så hojtade och skreko på oss, att vi skulle skynda oss dit, för att få se dem. Så något vidare försprång fingo de just ej, och vattnet hade inte blifvit varmt ens, när vi kommo ned. För att stilla värsta hungern, höggo vi in på smörgåsarne. När potatisen väl var kokt så åto vi, som vi ej fått mat på flere dagar, länssade allt, på detta drucko vi ett härligt nykokt kaffe, som kunde, till och med täfla, med Mamma Bedas prima sort. Oj, hvad det smakade, äfven fast vi nog voro litet för mycket proppade, men vi togo oss en god hvilostund på det hela, och när vi sedan tåga hem, gick det så gladt och lätt under sång och glam. Vi hemkommo straxt efter 8 på kvällen, det var en gudomelig tur, från 10 fm. – 8 em. Ja så var det med den turen.

En dag ej långt efter gingo vi till Brudslöjan. Vi gingo vid niotiden på morgonen, togo banan till Fridhem och sedan landsvägen. Det tog tre timmars gång till Storlien, men då hade vi rastat under vägen för att äta upp våra medhafda smörgåsar. För att få någon bukt på ungdomen presenterade jag mig som deras mamma och Syster Lisa som moster. Men som deras mamma haft dem utackorderade, på olika håll, under alla år, hade ungarne ej den rätta respekten mot sin mor, men det bättrade sig efter hand. Syskonen voro äfven litet främmande för hvarandra, visserligen kallade hvaran' i namn, men tonen och klämman saknades till en del, dock innan bröderna reste, voro de både du och

helt otvungna sins emellan. Frånsett litet fel och brister så äro mina barn rara och hyggliga samt artiga mot sin mor, så jag är glad och stolt öfver dem. Hej och Lord voro naturligtvis med alla gånger.

Framkomna till Storlien, voro vi inne och hälsade på Fru Fahlén ett litet tag, men vi måste skynda oss, ty vi skulle tillbaka med nedgående tretåget. Från Storlien till Brudslöjan tog det två timmar. I år var Brudslöjan mäktig och stor i sitt fall. Vi voro ända ned vid sjön, där hon faller ut och njöto af skönheten. Upprinnelsen och vattnet till Brudslöjan kommer från Sverige, men själfva fallet ligger i Norge, straxt invid gränslinjen. På återvägen kommo vi på den befängda idéen, att följa Brudslöjan ett stycke uppåt dess färd och det såg ej ut att vara så svårt. Visserligen måste vi hoppa öfver en djup klyfta, med otillgängliga bergshöjder där vattnet forsade emellan, men svårigheterna äro ju till för att öfvervinna, och när vi väl voro öfver, tyckte vi, vi hade klarat oss bra och skulle så gå den vägen hem. Men man skall ej fröjdas för snart, vi befinno oss på en ö, omfluten af en bred älf, som var omöjlig att komma öfver, huru vi än försökte. Det blef att vända tillbaka, men nu var det litet svårare att hoppa till andra strand, ty nu måste vi taga ett skutt uppåt, istället för nedåt. Tur att jag har så käcka pojkar, utan dem hade vi nog ej klarat oss och att flickorna ej voro rädda, men jag önskade, någon tagit ett par ögonblicksbilder af oss, när vi pröfvade våra krafter och mod. Det hade varit roligt att ha och dråpliga att skåda. Dock i fjällen får man ej vara sipp och blyg, utan rätt och släta ta det naturligt och frimodigt. – Denna extra afstickare fördröjer oss, hvarför vi i språngmarsch måste ta hemvägen, vi skulle nemligen dricka kaffe på hotellet, innan tåget gick, köpa biljetter och ha hundarne i godsfinan. Allt gick väl och efter en glad tur voro vi hemma igen 3.19, och var Herr B. vid stationen och togo emot oss.

Till Meråker var endast Syster Lisa och jag, vi reste upp med 1.44 tåget, åto middag i Storlien, togo en tur upp på Storliefjället och sedan med Norska tåget vesterut. Vädrret var bra hela tiden tills vi skulle tillbaka igen. Syster och jag gingo genom Meråkersdalen, det tog ungefär 3½ timma då hade vi äfven varit och druckit kaffe. Men du min skapare sådant kaffe och bröd, vi kunde hvarken dricka kaffet eller äta brödet. Nej tacka vet jag i vårt kära Sverige, hos oss är allt mera pråpert och förstklassigt. Jag tycker mig be mamma Beda, om hon nån gång kom till Norge och Meråker.

Till Storlien kommo vi 9.15 på kvällen och därifrån går ej något tåg neråt förr än vid femtiden på morgonen, hvarför vi gingo hem banan och voro hemma kl 1. Emellertid när tåget kom in på Storlien station, voro mina fyra barn och mötte oss, samt Hej och Lord. De hade rest upp med godståget för att möta. Herr B. var med upp till Enafors station och bad konduktören att Hej och Lord, mot löst biljett, fingo vara med i kupén. – ”Ja ska säga konduktören, att de är snälla och stiliga flickor och bra ser de ut,” sa Herr B. ”Kan det göra något till saken, så få det väl gå,” svarade konduktören. Efter detta fingo flickorna en ny beundrare till alla de andra. Och nu ha de så brådt att gå upp till godståget hvarje kväll, för att möjligen träffa honom, är han då med, ja då ska jag säga det går muntert till under kvarten tåget står inne. Han vill prompt få bjuda dem till Storlien och annan fägnad. – Ja inte gick det ann att respektive fästmänner sågo detta. Då blefve det nog smolk i mjölken. –”Men de kunna ej lefva för fästman alltjämt. De måste

ha några bre've." Och när det ej är farligare än så, kunna de lugnt låta sina töser ha litet roligt bland fjällen grå, ty ingen vet, om de själfva äro snöhvita utan också ha något bre've, – Ofarligt förstås! –

Så voro vi en dag till Rensjön och fiskade, då voro Ella och Karin hemma, ty båten kunde ej rymma så många personer. Syster Lisa, Herr B., Lidén och Gunnar fortsatte i den bortre Rensjön för att uttra, medan jag, Åke och hundarne stannade kvar på Lilliehööks jagtmark. Ungefär 4 timmar voro de ute och fiskade, resultatet blef något öfver 20 fiskar. Det var riktigt fiskeväder, regn och storm samt kallt. Ja sedan ha vi varit på kortare och längre utfärder, så det har varit ganska omväxlande, trots det eviga regnandet.

Nu är väl bäst jag börjar med det, som jag gissar, för mamma Beda, mest intressanta kapitlet, nemligen dansen på Enaforsholm loge sommaren 1921. Men är det säkrast att bli mera kortfattad, så att ni ej tröttna, eller kan hända middagsmaten ej bli färdig, eller kanske vidbränd, så när pappa Rådberg kommer hem, han ej har något att äta, och det vill jag ej vara orsak till. Mycket vore nog att skriva om dansen, men får väl bli muntligt skildrat utförligare, när vi en gång råkas hemma i Eder lilla trefliga stuga, sittande kring det runda bordet för att inmundiga en härlig stark kopp kaffe med godt bondbröd. Jag ser bordet dukat, fat och skålar med nybakade läckerheter och så kommer mamma Beda, med den blankskurade kaffepannan för att slå i kopparne. Bäst är nog att vi dricka kaffet först och sedan slå vi upp språklådan. Ja de' blir då de, de ä' inte nu de' och tills dess skall jag servera litet i förväg.

Som sagt den 9de Juli var första danskvällen på logen. Barnen hade, kvällen till ära, kläddt den med björklöf, märk björklöf, i girlander och buketter så där så fästligt och inbjudande ut. Kl. 9 var det annonserat den skulle börja, men efter vanligheten blef det först vid 10 tiden. Det var liksom litet spänning i luften hur det skulle bli, och vid niotiden gingo de fyra syskonen upp. Flickorna hade tänkt klä' sig i ljust och sommarlätt, men vädret var ej sådant att det lämpa sig. Samma sorgliga väder var det hvarje gång förutom den allra sista. Herr B., Syster Lisa och jag, gingo upp litet senare för att se på dansen, sedan gingo vi hem och åto kväll för att åter, Syster Lisa och jag, gå tillbaka efteråt. Nu skulle ni ha sett hvad våra flickor voro eftersökta och fingo dansa utan uppehåll. Isen var bruten, bekantskaperna gjorda och sen hvilade inga ledsamheter.

Som vanligt, vid sådana tillställningar, finnes det alltid några, som göra sig mera bemärkta, så äfven här. Här var en yngling, som var så förtjust att dansa, att det var nästan ett lifsbehof för honom. För tillfället är han anställd som dräng hos Mølner, men har sitt föräldrahem i Handöl, där fadren har en gård. Honom hafva flickorna döpt till "Balettmästarn" och det är han, som tingar musiken samt sköter om insamlingen af pengar till musikanterna. Dessutom skall han vara arrangör för det hela, men ordningen, i stort sett, blir nog "Gamla Fröken" på gården, som får hålla, genom sin närvaro. Man rår ej för, att man är liksom litet respektingivande.

En nykommen Banvakt, lång och reslig, glad och humoristisk, han satt en munter prägel öfver det hela, samt skötte om de ynglingar som smakat för mycket ur flaskan, hvilka voro en [och] annan. När de blefva för mycket envisa, tog han och dansade med

dem, ända tills de blefvo uttröttade och satte sig stilla på bänken. Hans namn är Karl Anderson, men hafva vi döpt honom till, Andersons Kalle, Kalle vid bäcken och Karl den store. Kärt barn ha många namn. Dansa kan han så alla flickor voro angelägna få dansa med honom.

En annan yngling hade ett ansikte rundt som solen och så förinnerliga gla'. Han sa till Ella när de dansade tillsammans. ”Stampa takten Fröken, för då blir det mera kläm när man dansar,” och Ella hon stampade så det förslog. En annan typ hvar så öfverförtjust, att de fingo dansa på logen och tyckte de haft så roligt: Så roligt hade han ej haft, sen han var på exercisen i Östersund.

Trots regnet och kylan var myggen ganska besvärlig, hvarför man måste vifta med en löfruska, för att jaga bort dem. Karin, som vi förresten döpt till Kullan, har ej något obehag af myggen, men icke förty och emedan hade hon gjort en eröfring första kvällen. En lång, något dalltig gängel, från Ånn, som, ”Helle duduande mej, kan man tänka sej!”, följde henne, ehvart hon gick som en trogen hund. Hvad får jag inte se, där satt han å' vifta, å' vifta med en stor björkruska framför Karin, för att skydda henne. Hon såg liksom litet besvärad ut, men han log så lycksalig och förnöjd och tittade så förtjust på henne, som han ville säga: ”Älskade, är jag inte rar mot dig.” Dock ett tu tre reser sig Karin upp och går till en annan yngling och bjuder upp, det var nemligen damernas dans. Hädanefter blef han kallad rätt och slätt för ”Björklöfvet”. Han var henne trogen till sista dansaftonen, och gaf oss mången glad stund.

Bland töserna var det också några, en liten spenslig flicka var särdeles eftersträfvad, pojkarne riktigt kappades för att komma först. Hon hade någon slags garnering, som liknade Svandun, hvarför hon fick heta Dunet. Gunnar och Åke, de täflade om danserna med henne. Ja där var flera dråpliga typer, men det skulle bli allt för långdraget att beskrifva dem. Det var en sant nöje att sitta och se på. Till kl. 3 på morgonen fingo de dansa, jag var kvar hela tiden.

När, som vi trodde, sista dansaftonen skulle bli, hade jag lofvat flickorna, att de skulle få bjuda på kaffe den 13 Augusti. Alla tänkte ju att vädret skulle bli så bra, att de skulle få in sitt hö. När Balettmästarn skulle samla ihop pengar för musiken, var det alltid krångel att få ihop summan, hvarför jag lät Gunnar säga till att sista dansen, lördagen den 13de, kommer det att tagas entré och blef det 1.50 för de manliga, 1 kr för damerna. För att ha reda på dem som betalade och ej, måste vi ha märken att lämna, det var därför jag skref till Herr R. om hjälp. De slogo ann, och de voro så rädda om dem, särskilt ordnarne, och de extra figurerna. Kommersen gick bra och tillströmningen af folk var stor. Vi fingo in 105 Kr., så den kvällen blefvo spelmännen belåtna, de var tre som spelade. Men så kom den stora öfverraskningen. Vid ½ 1 tiden gingo Ella, Karin, Gunnar och Åke för att hämta upp kaffegrejorna. Ja, Ella hade gått före, för att koka kaffet. Allt var så väl ordnat och klart och inga hade en aning därom. Koppar hade vi fått låna af Helena (handelsboden) och en kaffepanna, och en af Mölners. Det var omkring 80 personer hvarför det måste tagas i två vänner, men det gick bra. Emellertid när gossarne kommo upp med borden, kunde de ej förstå hvad det skulle bli, och jag lät dem lefva i okunnighet. När sedan de kommo med resten, då skulle ni ha sett, hvilket

jubel det blef, och de som voro litet påstrukna, blefva i ett helnyktra. Ja hade vi haft besvär, så fingo vi också full valuta och glädje därför, det var så det kändes in i innersta hjärtekammarn. Det doppades och dracks, diskades och torkades, alla voro så tjänstvilliga. Kvällen till ära hade jag författat tvänne sånger, en om "Kaffetåren" och en om "Dansen på Enaforsholm loge", den sista 32 verser, hvilka vi sjöngo med många uppehåll och skrattsalvor.

Dansen slutade först efter kl 4 och då undrades mycket om ej det kunde få bli dans nästa lördag igen, ty det såg ej ut att bli vackert väder. –"Ja i så fall skall jag fråga Herr Bergsten." Det var sant, jag får ej glömma. Att innan vi skulle gå, stegade mina tillfälliga barn fram och bad att få sjunga en sång, som de själfva författat, till tack för allt roligt jag låtit dem få, samt sedan höjdes ett fyrfaldigt Hurra. Jag blef så öfverraskad och glad, och kände mig riktigt rörd, öfver deras hjärtevarma handling. Jag tycker det är så roligt, om jag kan bereda andra glädje och tänker ej på någon återtjänst, därför blef det mig så innerligt kärt, när jag fick mottaga deras, som jag är fullt öfvertygad om, verkligt menade, kända, och uppriktiga tacksamhet. "Blott hjärtat är med i hvad vi göra, kan ingen disharmoni glädjen störa."

Medlemmarne på Gården hade ökats af tvänne unga flickor. Den ena var syster till Gunnar och den andra en väninna. De bodde på andra sidan älfven i Kronans skogskoja och hushålla för sig själfva. Detta störde ej glädjen och umgänget mellan syskonen på Gården, ty bröderna höllo styft på sina nyvunna systrar, samt voro dem trofasta. Och det var ju ej att undra på, ty Ella och Karin hjälpte dem med allt möjligt och dessutom trufdes de så bra tillsammans. Det är då för märkvärdigt med mannen, han är naturlig och rättfram, kamratlik och jämngod, äfven om han står öfver i såväl bildning och samhällsställning gentemot kvinnan, så han känner sig obesvärad och naturligt, men kommer det ett kjoityg med, så kan man vara öfvertygad om att stämningen och sämjan blir störd. Ja, fy såna Evas döttrar det finnes. Inte för att dessa flickor upptäckte på något sätt varligt, men ändå, det ligger i luften och man begriper väl något själf också, men sådana typer, som tyvärr finnes godt om, vet jag behandla, som de är sjuka till. Så obesvärade som Ella och Karin kände sig i Gunnar och Åkes sällskap, kunde de ej känna när flickorna voro med, äfven fast de lagt bort titlarna.

Så skulle det åter bli dans, oåterkallerligen för sista gången. Gunnar och Åke hade ämnat resa hem i veckan, men försaka dansen, det ville de ej. Den manliga ungdomen på Enafors hade bett få ha en kaffebjudning sista gången, hvilket Herr B. ej hade något emot. "Nu flickor", sa jag, "måste vi hitta på något riktigt extra roligt för att öfverraska dem." Och blef det så öfverenskommit, att vi skulle ha tombola med vinster, samt att vi skulle kläda ut oss. Det blef att ögonflux skrifva till Stockholm efter en hel massa grejor och däribland ett positiv. Ja detta veta ni ju af genom min Syster Ester, som var ute på udden efter smått och godt. Brådt blef det att få allting klart, men många händer gör ett raskt arbete och när det så till var lifligt intresse med. Det var 330 lotter med 301 vinster och 29 nitar. Karin hade fullt sjå att sy kläder till sig, mig, och pojkarne. Ella, samt den ena af Östersunds flickorna och Åke, skulle sköta försäljningen af lotter. Ella skulle vara klädd i sin rokokodräkt och hade gjort en elegant passande hatt därtill, men som kläd-

ningen ej kom hit förr än tre dagar efter tillställningen, hade hon sin Blekingedräkt istället. Postpaket, såvida det ej sändes som ilpaket, tager ibland 3–4 dagar, då är säkrare sända som ilgods genom kontoret. Båda flickorna voro således i nationaldräkter, Blekinge och Härjedals, och gjorde de sig så stiliga, när de skötte kommersen, men vi äro ej där än. Först dansades det till kl. 12, och då serverades kaffet, detta hade vi ej haft något besvär med, ty Emma Lidén hade åtagit sig att styra om allt, men med diskningen och serveringen hjälpte barnen till. När så det var klart och jag hade sjungit en visa, som Herr B. författat, vidtog dansen igen. Kl. 2 skulle det stora slaget stå. Då försvunno Gunnar och Åke för att hämta upp tombolan och lotterna, vinsterna utdelades strax innan dansen var slut, vid femtiden på morgonen. Blef öfverraskningen stor när vi förra gången bjödo på kaffe, så blef deras undran och förvåning ännu mera öfvervåldigande och stojet och trängseln kring ståndet oerhört. Våra röster drunknade i sorlet och Ella och Ester samt Åke kunde knappt klara sig så ifriga voro alla att få köpa, fastän jag försökte lugna dem med, att lotterna räckte godt till. Priset var 30 öre lotten och fingo de ej köpa mer än 3 st hvar först, blef det några öfver fick det sedan köpas hur som helst. Jag beräknade få ihop så, att alla kontanta utgifter blefva täckta och hvad som fattades samlade Djurgårds Amanda ihop i bössan.

När lotterna i det närmaste voro slutsålda och lugnet något så när inträdt, försvunno vi utan att det märktes för att kläda oss i vår stass. Det var jag, Karin, Gunnars syster och Gunnar, som i nya dresser skulle åter göra vår entré på arenan. Åke var förut kostymerad, som en ung riddare, i mina svarta satin byxor fodrade med ciris flanell och voro de afviga så det röda var utåt, röd sidenväst, hvit skjorta med en vårdslöst knuten halsduk i brokiga färger samt grå slakhatt. Han hörde till den högre klassen såsom Ella och Ester och hjälpte till vid tombolan.

Jag skulle föreställa madam Anderson, som med sina tre barn Djurgårds Kalle, Djurgårds Amanda samt yngsta, något väl mycket bortklämade, tösen Petronella, genom sång och spel på positiv drog ikring för att förtjäna lifvets uppehälle och nödtröft. Jag var klädd i en gammaldags svensk satinkjol, mycket rynkad och vid, samt lång så den stötte i golfvet, en gredelin något väl begagnad blus, med hvit spetsinsättning, gammal schal och schallett som syster Ester letat fram ur gamla gömmor, ett par trasiga halfhöga tofflor samt garnmasken. Typen var helgjuten och gjorde sig härlig, ingen kunde ana att det var jag. Min yngsta, och som jag trodde, blyga och oerfarna lilla flicka, ja så liten var hon då förstås ej, ty hon räckte mycket öfver sin mamma, Petronella, hade en mycket kort gammal rutig kjol, röd blus med randig krage, håret som går långt nedan midjan sedesamt hopflätat, samt en svajig hatt och den menlösa masken för ansiktet. Djurgårds Kalle, min enfödde son, i ett par tunna genomskinliga rutiga byxor, hvit skjorta och en grann halsduk, svart filthatt och stora eleganta lösmustascher. Af naturen har han ett härligt lockigt rödt hår, som under den långa tid han varit här, fått växa vildt, så det hängde långt ned i pannan. Han representerade en riktig gamängpojke, när han kom med positivet. Så kommer Djurgårds Amanda, den egentliga dragningskraften, hon var dråplig, och spelade sin roll fulländat. Hon var klädd i en skär tarlatanskjol med röd satinkjol under, en skarp grön blus, djupt ringad, med en bred rynkad spets rundt halsen,

ett bredt storrutigt sidenband knutet kring midjan i stor rosett och hängande bandändar, en grann lång pärlkedja, ljusrutiga strumpor och blankladerskor med höga klackar, som lutade väl mycket åt hvar sitt håll. Hatten, en äkta Parisermmodell, gjord af en, min, gammal sommarhatt, med smala brätten och hög kulle. Amanda moderniserade den, kullen öfverspändes med tegelfärgad satin, brättet förstärktes och monterades med ett yfvigt tyllrysch och framtill rakt uppstående svajade och vippade en knippe konstgjorda tygblommor af olika slag, till sist mitt hvita parasoll. Ja nu voro vi färdiga och begåfvo oss iväg i mörkret, lysande oss med en Nifa lykta, vi hade svårt att hålla oss allvarsamma och madam Anderson hade krångligt, att ej trassla in fållen och ben i sin fina långa satinkjol.

När vi gjorde vår entré i logdörren pågick dansen som lifligast, men den slutade tvärt vid positivets jämmerliga låt och synen af oss. Kalle drog vefven allt hvad han orkade, Amanda, den slynan, började genast ha fasoner med pojkarne och åbäka sig, glömmande bort alla förmaningar och Petronella sen, som jag strängeligen sagt till, att ej vika från min sida, utan följa mig hvart jag gick och hålla sig fast i min fina satinkjol. För hon inte straxt iväg med första bästa pojke och gjorde sig till för hvem som helst, blott de hade ett par synliga byxor på sig. Och jag som hade försökt bevara mitt yngsta barn från dåligt sällskap och vanor, gifvit henne en fin uppfostran, hon till och med öfvertrumfades syster Amanda. Jag hade fullt sjå att hålla reda på slynorna, som inte brydde sig ett dugg om, hur jag än skrek och ropade. Tänk så ungdomen är nu för tiden och så mycket rackartyg ungarna ha bakom föräldrarnes rygg. Jag måste försöka hålla mig lugn för den ekonomiska frågans skull så det ej blef bråk. Amanda fick jag till slut litet bukt på och opp på en bänk för att sjunga en visa: Balen på bakgården m.m. Sedan fick hon gå omkring med bössan och be om spelpengar. Petronella vågade jag ej släppa ut på egen hand, ty hon hade kanske smitit iväg med kassan och pojken. Amanda hade ju något bättre vett. Pojkarne voro alleles förhäxade i Amanda och svärmade kring henne, värre än en myggsvärm och nu var där ingen som viftade bort valparne. Björklöfvet var ibland de värsta och Amanda kände sig viktig och stolt samt satt näsan högt i vädret. En del ville försöka sig på madam Anderson, men se de gick inte, man måste hålla på sig, antingen man är kringvandrande positivspelerska eller grefvinna, och jag ska säga, jag har alltid varit mån om mitt anseende.

Om ni anade hvad vi skrattade och äfven alla öfriga, vi höllo på att bli sjuka af bara skratt. Jag måste till det ta af mig min stass för att få någon reda i soppan, men de andra klädde ej om sig utan dansade och hade muntert värre, i sina trasgranna kläder, som egentligen hörde hemma i en lumpbod på Österlånggatan. Sedan kom nya öfverraskningar när vinsterna utdelas och sedan spelades upp ”Sista valsen”, hvarefter jag sjöng en visa om Kärleken, melodi som ”Han sprang till skogen där var en sjö, Han vill ej lefva, han måste dö”.

Så skiljdes vi åt, klockan var ½ 6 på morgonen, alla glada och upprymda, det gick formligen rundt i hufvudet. Efteråt kommo så många härliga episoder fram, som man då i vimlet endast flyktigt fäste sig, och vi ha haft åtskilliga skrattsalvor nästan hela tiden sedan, när vi bara tänka och tala om dansen. Ni kan tänka Er, hvad det var för dem här

uppe, att få vara med om något dylikt, som aldrig förut händt, det är sparsamt med nöjerna här i fjällbyggden.

Söndagen den 21 blef en sorgedag, ty Gunnar och Åke måste resa för att börja att läsa på studentexamen, som de, båda, i vår ämna taga. Gunnar skall bli Ingenjör och Åke, Läkare. Flickorna bjödo på afskedsmiddag, Östersundsflickorna voro äfven med, den intogs i matsalen vid fint dukat bord, med duk på och blommor. Stämningen var något dämpad. Sedan följdes vi alla åt upp till stationen för att, än en gång, taga ett ömt farväl och tacka för en glad sommar. Ynglingarne hade svårt att klara strupen, ty, uti halsen satt ju gråten, vid minnet af allt angenämt de haft i Enafors med oss. De voro ovanligt fina och hurtiga gossar samt glada och tjänstvilliga. När tåget gled ut från station, utbringade vi ett fyrfaldigt hurra för våra sommargäster Gunnar och Åke.

Sedan har det varit tyst och stilla på holmen. De båda flickorna från Östersund flyttade, dagarne efter gossarnes afresa, från vallen, ned till Nystugan, så Ella och Karin ha haft sällskap med dem, fastän ej så lifligt som med gossarne. Igår lördag reste de hem och idag äro flickorna, samt hundarne, till jagstugan, för att plocka blåbär, jag är hemma för att sköta om middagen. I fredags reste en yngling, för att fullgöra sin värnplikt, till Östersund, men kommer igen i början af Oktober. Då skola flickorna ha en liten fäst i Lillstugan och blir det troligen en danstillställning hos Nilssons innan vi resa. Nu gå Blekingetösen = Ella och Kullan upp till godståget om kvällarne, för att träffa de trefliga konduktörerna och få en pratstund.

Detta blir den egentliga omväxlingen tills vidare utom hus, men inne ha vi det gladt ändå och hittar alltid på något, som piggar upp stämningen. Ja nu nog om detta, jag ser till min fasa, att brefvet sväldt ut mer än nyttigt är, det tänkte jag mig ej från början, och hvad ska ni väl säga om detta myckna skrifveri.

Det ser ut att bli vacker höst och det vore då väl efter en sådan kall och regnig sommar. När vi kommo hem är ännu ej bestämt, beror allt huru hösten blir. Naturen är redan klädd i höstens mångfaldiga färgtoner, det lyser i skogen, från fjällen och myrars mossor, rödt, gult, brunt och rostbrunt, ljungens ljus och mörkgredelina färger framträda så mjukt och klart och varmt. Ja hösten är så underbar med alla dessa olika färger, skuggor och toner. Hösten är mig kärast af de fyra årstiderna, och när jag, om kvällarne, tar min 1½ timmes skogspromenad, njuter jag så intensivt. Fjällen på ena sidan i svag blåhvit slöja, skogen af gran och björk, synes så djup och hemlighetsfull, på andra sidan höjer sig den stora skogsbeklädda Högåsen och framför stora vidder af myr, träsk och moras, som i skymning få något trollskt och vemodigt öfver sig. Där flyter en bäck, vattnet är så mörkt, blott här, på ett och annat ställe, glittrar och synes en ljusning af solens eftersken. Himlen rodnar i vester, det mattar och bleknar allt mer och snart ligger allt i en djup skymning, man hör sorlet af bäcken samt vindens sus och tasslet af trädens svaga rörelser. Då njuter jag i min ensamhet med Hej och Lord.

Ella och Karin hälsa så flitigt. Tack för alla sändningar och all hjälp. Farväl och glöm ej bort fjällborna. Med hälsningar till Eder alla

Eder tillgifna Maria Lindström

Jag afsänder ej brefvet ty jag väntar på några fotografkort från Östersund som Gunnar tog af oss när vi voro till Snasen. Jag antar det intresserar Er att få dem. Skulle Fru Rådberg vilja köpa mig på Rosendal litet astrar i olika färger och om det finnes några andra höstblommor som hålla sig. Mina krukväxter hafva snart blommat ut och de vilda blomorna äro äfven borta till följd af allt regn. Om det finnes en aflång spånkorg sådan som man brukar få sparris i från Tyskland i vagnsboden så lägg dem i den samt sy något tunnt gammalt tyg öfver och sänd det som ilpostpaket. Jag kunde ju be min syster Märta köpa på torget men då kanske man får sådana som varit länge afbrutna. Jag skall ha dem i salongen, mitt rum och matsalen. Så ville jag be Herr Rådberg, någon morgon när det lämpar sig, taga in grammofon och lämna upp den på kontoret, innan 24 September, men behöfver ej tratten tagas med. Den står på skåpet till venster i så kallade biljardrummet. Jag skall öfverraska arma flickorna till fästen som de skola ha i början af Oktober och för att frakten ej skall bli för dyr skall den, med skifvor, gå som fraktgods, hvilket jag skrifver till min syster om. Om ni skrifva något hit så nämn ej något om grammofonen.

Jag har knappt om tid för min privata skrifning, det får ske med flere dagars uppehåll och så blott en annan stund på dagen.

Hälsningar M. Lindström

Mottagare av brevet är familjen Rådberg, då bosatt på Valdemarsudde på Djurgården. Familjen bestod av verkmästaren vid elfirman Luth & Rosén i Stockholm Teodor Rådberg, 1876–1945, hans hustru Beda, f. Haag, 1872–1940, och deras son Teodor, 1900–1991. Brevskrivarskan Maria Lindström och var sannolikt en granne på Valdemarsudde. Brevet omhändertog jag i boet efter den i mars i år avlidne Teodor Rådberg d. y.

Advokat Gunnar Atmer

Danderyd, 23.07.1991

Tack till Peter Frändén, Östersund, för hjälp med att få fram materialet.